

EUROIUDAICA o confirmare a spiritualității și valențelor contemporane ale evreității

Cădeau umbrele crepusculului peste Sibiu, la capătul primei zile a Festivalului „Euroiudaica”. Participanți și invitați se îndreptau spre sediul Filarmonicii locale, pentru a asista la recitalul violonistei *Silvia Marcovici*. Drumul, pentru unii, ducea pe lângă parcul de sub zidul Cetății, unde perechi de tineri vânau bănci strategice, ferite de priviri indiscrete. Printr-o spontană, deloc frivolă, asociație de idei, mi-a revenit în minte episodul din *Accidentul* lui Mihail Sebastian, cu fugitiva escapadă sibiană a eroilor îndrăgostiți. Deși în economia romanului, întâmplarea are o pondere minimă, încărcătura ei afectivă e autentică și comunică o doză de sensibilitate pentru care cititorul rămâne atașat scriitorului. Dramul de recunoștință convenit poate lua forma unei plăcute legănări în iluzia că sensibilul Sebastian ar fi cumva prin preajmă, sedus ca și noi de surprizele unui Sibiu în plin proces de a-și redobândi virtuți eminente, atestate istoric. Și, cum este știut ce meloman reductabil era, pare de la sine înțeles că l-am imaginat însoțindu-ne, din umbră, la tot ce mai avea să urmeze. Recitalul a debutat cu o sonată de Beethoven. Vraja din partea mediană, melancolicul andante, când arcușul împrumuta corzilor, uneori, accente lirice de voce umană, gata să tulbure inimi oricât de ferecate, avea să suprimă și ultima vigilență a rațiunii, lăsând închipuirea s-o ia cu totul razna până acolo încât eram pe punctul de a crede că în ropotele din final se amestecă aplauze ale oaspetelui invizibil, așa cum - altădată - se și întâmplau lucrurile,

Oaspetele de la căderea serii

la Ateneul Român, pe podium fiind, atunci, Lola Bobescu. Cu experiența lui de cronicar, ani de zile, al concertelor bucureștene, el, Sebastian, ar fi fost în măsură să susțină cu argumente din panoplia specialistului, euforia publicului cucerit de ținuta selecției propuse de „Euroiudaica”. Și, dacă tot fusese implicat mental, de ce nu l-am fi luat cu noi, pe creatorul eroilor din *Accidentul*, în Piața Mare a Sibiului, la ultimul punct de pe agenda serii, susținut de ansambluri corale. Nici nu începe încă să ar fi împărtășit entuziasmul general la audierea pieselor tradițional iudaice în execuția formației „Macabeii” formată din elevi ai Liceului „Victor Brauner”, din Piatra Neamț. Cu siguranță că s-ar fi lăsat prins de ritmurile molipsitoare ale ansamblului „Prezburger Klezmer Bänd”, din Slovacia. E lesne să acceptăm ipoteza, dacă ținem seama de fibra poetică dovedită în atâtea rânduri ca făcând parte, structural, din ființa omului nostru de litere. De altminteri, a doua zi devenea el însuși vedeta programului, în cadrul colocviului ce i-a fost rezervat ca un preluu la apropiatul Centenar. De pe pagina întâi a „Edițiilor speciale” editate de „Realitatea Evreiască”, în întâmpinarea evenimentului, scriitorul zâmbea tuturor participanților la „Euroiudaica”, vrând parcă să reînnoiască mesajul său de adâncă umanitate transmis prin tot ce a scris. Pe căile tainice ale emoției retrospective, Mihail Sebastian a fost prezent la Sibiu, înregistrat de conștiințe și activat în memoria tuturor celor de față.

GEO ȘERBAN

200 DE ANI DE VIAȚĂ EVREIASCĂ ÎN BRAȘOV

Urmare din pag. 6

La fel ca la Sibiu, lumea a dansat la concertul klezmerilor

Trei orchestre klezmer - de la Brașov, Cluj și Oradea - au încântat auditoriul adunat în romanticul Turn al Țesătorilor, cu melodii cunoscute și mai noi din repertoriul lor. Spațiul nu ne permite să-i enumerăm pe toți instrumentiștii talentați și „sufletști” care au creat o atmosferă de-a dreptul incendiară, provocându-i la dans pe spectatori. Nu putem totuși să nu-i amintim pe soliști: *Sulamita Socea* (Cluj) și *Katy Kövary* (Oradea), la care s-a adăugat un al treilea „solist-surpriză”, *Erwin Șimșensohn*.

Invitații la Brașov – încântați de cele văzute

● **EVA HUBER**, ziaristă, Austria: „A fost o organizare perfectă, tot programul a fost deosebit de interesant, diversificat, și mă refer aici la concertul klezmerilor și la teatrul. Am fost foarte mulțumită că am venit la Brașov. Ca ziaristă, voi descrie tot ce s-a întâmplat aici pentru ca cetățenii din Austria să vină și să cunoască viața evreilor din România”.

● **MEIR NITZAN**, primarul orașului Rișon LeZion: „A fost un eveniment important, nu numai datorită marcării celor 200 de ani de existență evreiască la Brașov, ci și pentru continuitatea vieții evreiești. Chiar dacă în România au mai rămas puțini evrei, prin ceea ce fac, poporul român își dă seama de valoarea acestei comunități și de contribuția ei la dezvoltarea vieții economice și culturale. Prin dubla lor loialitate față de poporul român și israelian, evreii din România contribuie la îmbunătățirea relațiilor, nu numai ale propriei comunități, ci și ale statului român cu Israelul”.

● **Prof. GUSTAV MEYSELES**: „A fost un eveniment frumos, chiar cu prestanță, cu un program variat și echilibrat. Totuși, trebuie să menționez că m-am așteptat la mai mult în cadrul mesei rotunde despre Brașovul multicultural”.

● **ELI IZHAKI**, director general al „Sohnut” pentru România: „Mi-a plăcut tot ce am văzut și trebuie să remarc marile calități de regizor și organizator ale președintelui Tiberiu Roth, eforturile extraordinare pe care le-a făcut pentru aceste trei zile cu program intensiv. Am văzut că, în ciuda numărului mic, cât de puternică poate fi o comunitate, cum pot oamenii să se preocupe de toate aspectele vieții evreiești. M-a emoționat momentul de la cimitirul atât de bine îngrijit. Într-un cuvânt, a fost o organizare superbă, făcută cu bun simț, fără exagerare, în cadrul căreia au fost acoperite toate domeniile vieții evreiești”.

● **Ing. PINCU KAISERMAN** (Iași): „Organizare excepțională. «Kol Hakavot!»”.

● **Ing. IANCU AIZIC** (Tecuci): „O comunitate mică numeric, mare calitativ”.

● **MIRCEA ROND** (Focșani): „Mă bucur să văd în Tibi Roth un demn continuator al celui care mi-a fost părinte spiritual, Milu Leibovici z.l.”.

● **Ing. HARI VIGDAR** (Bacău): „O acțiune exemplară pentru continuitatea iudaismului în România”.

● **Prof. IANCU WEXLER** (Roman): „M-am simțit mai conectat la tradiția și modernitatea evreiască”.

Daruri pentru oaspeți, daruri pentru gazde

Diplome, medaliile jubiliare, exemplare ale volumelor lansate și alte cadouri-simbol au fost oferite de soții *Tibi și Vera Roth* invitaților direct implicați în filmul sărbătoririi, după concertul grupului coral „Yahad”. Cărți despre Ierusalim au fost darul primarului din Rișon LeZion, *Meir Nitzan*, pentru *Tibi Roth, Rudi Katz, Doru Gombos, Iulian Rusu*, „regizori” și „actori” ai festivităților. Noul director al Filialei „Sohnut” pentru România, *Eli Izhaki*, a dăruit președintelui Comunității brașovene un tablou cu Ierusalimul. „Numele dvs. va intra în istoria comunităților evreiești din România”, s-a adresat Rabinul *Abraham Ehrenfeld* lui *Tiberiu Roth*, sintetizând cele trei zile de evenimente atât de grăitoare pentru afirmarea identității iudaice azi, în România. (I.D., E.G.)

● Primarul Sibiului, *Klaus Werner Johannis*, salută Festivalul „Euroiudaica” în cadrul deschiderii oficiale la care participă peste 300 de persoane ● Președintele Academiei Române, acad. prof. dr. *Ioan Haiduc*, onorează invitația organizatorilor și este vădit impresionat de programul pe care l-au pregătit aceștia ● Un dialog amical de la tribună în sală: președintele F.C.E.R., deputat dr. *Aurel Vainer* într-un schimb de replici cu actorul și regizorul *Nico Nitai*, din Israel (amintiri din anii școlii)... ● ...se inaugurează două expoziții despre evrei europeni: vinezi și români ● Fetițe în straine populare românești oferă pâine și sare la deschidere - sugestivă alăturare (europeană) ● „După ce se cunoaște că suntem din Moldova?” „Întrebă talentatul interpret *Slava Farber*, din Chișinău. „După grai și mai știți și idiș...”, răspunde un tânăr

Flash Sibiu 24-27 iunie 2007

● Directorul Centrului de Istorie, prof. dr. *Liviu Rotman*, dansează, pe ritmuri klezmer, în Piața Mare alături de tineri... istoria clipei ● Tânărul reprezentant al Ambasadei Statului Israel, *Jonathan Rosenzweig*, se ambiționează să vorbească românește și îi iese de minune ● Aproape toți participanții umblă sub braț cu o Tora și un Tanah (darul unei edituri britanice care se ocupă din 1940 de diseminarea literaturii religioase iudaice) - frumoasa onorantă uniformă ● „Ce limbă e asta?”, întreabă o fetiță, la teatru, în spatele meu. „Psss... e idiș, un fel de germană a evreilor”, îi șoptește bunica ușor rușinată ● Un băiețel, de vreo opt anișori, sărută entuziasmat clovnul purtat de Zola prin sală. Maturii fac la fel... Strop de copilărie ● Două flash-uri care se întâlnesc la fiecare manifestare: *Sandu Câlția* și *George Dumitriu* ● organizator, muzeograf, gazdă, ghid, etc. - dr. *Irina Cajal* este prezentă mereu, în toate ipostazele ● *Iui Edi Kupferberg*, directorul Festivalului, nu îi mai funcționează calculatorul. „Noroc că mai merge capul”, afirmă în tensiunea care l-a cuprins de câteva săptămâni ● Personaj cheie: contabilul, domnul *Moise*, știe tot, e calm, sigur pe el și se pricepe să descurce orice factură (indiferent de monedă) ● Discuție între cantorii (invitați) la o cafea... fără fond muzical ● dar muzică este peste tot, muzica evreilor dintr-un Sibiu care își asumă, cu mândrie, vocația europeană.

Sibieni și oaspeți despre Festival

● **NADIA BADRUS**: „Euroiudaica a fost un succes real. Pentru mine, punctul culminant a fost concertul de la Sinagogă, mai ales că, în urmă cu un an, așa ceva mi se părea de neimaginat”.

● Prof. **ION HUDIȚEANU** (Universitatea „Lucian Blaga”): „Euroiudaica” a fost extraordinară, însă dezbaterile la care au participat profesorii universitari *Andrei Marga* și *Moșe Idel*, a fost o culme a acestui minunat program”.

● Un grup de participanți (dr. **MORARU**, prof. **COSTESCU**, dr. **CREȚEANU**): „Participăm, aproape fără excepție, la toate manifestările programelor Sibiu, capitala culturală europeană - 2007. Euroiudaica” însă ne-a entuziasmat. Nu știm ce mai poate egala în continuare recitalul *Silviei Marcovici*, măiestria lui *A.C. Weinberger*, recitalurile *Maiiei* sau formațiile de dans sau klezmer, muzica sinagogală etc. Ne-au încântat spectacolele la care am fost și regretăm că nu am putut viziona și altele, care se desfășurau în același timp”.

● **BEATRICE UNGAR** (ziaristă la „Hermannstadt Zeitung”): „Fără cuvinte, căci ele sunt prea sărace, ca să exprime calitatea Euroiudaica”. Regret că noi (etnicii germani) nu am fost în stare să prezentăm măcar un program”.

● **DEUTSCH CLAUDETTE**: „Care este părerea mea despre Euroiudaica”? Păi, a ridicat net ștacheta manifestărilor din cadrul programului Sibiu - capitală culturală europeană”.

● **VLĂDUȚIU ION** (pensionar): „A fost o săptămână magică... Bravo, evreilor. Vă așteptăm cât mai curând și alegeți săli tot mai spațioase, căci mulți doritori au rămas pe dinafară. Felicitări, organizatorilor și interpretilor”.

● Familia **TEODORESCU** (Germania - vizitator la Sinagogă): „Suntem turiști și am venit să vizităm Sibiul în această perioadă, când este capitală culturală europeană. Ne declarăm norocoși că la sosire am prins ultimele două zile din programul Euroiudaica”. Am copilărit în cartierul acesta, de aceea îl vizitez din nou azi, deși am fost și la concertul cu muzică sinagogală. Am avut mulți prieteni evrei sibieni, știam multe despre ei, dar nu mi-am imaginat că pot fi și asemenea artiști. Spectacolele pe care le-am văzut la Euroiudaica, vor fi mai mult ca sigur amintirea cea mai frumoasă din aceste zile de concediu”.

● **MEIR WAGNER** (Elveția), consilier pentru relații internaționale al firmei Swarovski: „Euroiudaica” a fost o inițiativă excepțională pentru prezentarea și popularizarea culturii iudaice. A fost un program variat, cu numeroase spectacole deosebite, și aici aș aminti concertele *Silviei Marcovici* și ale ansamblului „Meitar”, spectacolul T.E.S. sau masa rotundă despre ștetl. Câteva observații: nu s-au planificat destul de bine acțiunile și multe evenimente au avut loc în paralel. De asemenea, ar fi trebuit organizată o recepție pentru ca participanții să se cunoască, sau întocmită o listă de participanți în cazul în care cineva ar fi dorit să ia legătură cu unii dintre ei. Am regretat că, cu excepția deschiderii oficiale, au fost de față prea puține oficialități române. Cred că, ceea ce numim noi «public relations» a fost defectuos”.

Întreaga grațitudine

a Frumosului și Binelui, dincolo de bariere etnice, confessionale, lingvistice. Întreaga noastră grațitudine organizatorilor, gazdelor, sponsorilor.

IULIA DELEANU, LUCIANA FRIEDMANN, EVA GALAMBOS, OTTO DEUTSCH
(Foto: SERGIU ICZKOVITS)